

Lillstugans förskola Trygghetsplan

Läsår: 2016-2017

Innehållsförteckning

1. Grunduppgifter	3
1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen	3
1.2 Ansvariga för planen	3
1.3 Vår vision	3
1.4 Planen gäller från	3
1.5 Planen gäller till	3
1.6 Läsår	3
1.7 Barnens delaktighet	3
1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet	3
1.9 Personalens delaktighet	4
1.10 Förankring av planen	4
2. Utvärdering	5
2.1 Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats	5
2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan	5
2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan	5
2.4 Årets plan ska utvärderas senast	7
2.5 Beskriv hur årets plan ska utvärderas	7
2.6 Ansvarig för att årets plan utvärderas	7
3. Främjande insatser	8
4. Kartläggning	16
4.1 Kartläggningsmetoder	16
4.2 Områden som berörs i kartläggningen	16
4.3 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen	16
4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen	16
4.5 Resultat och analys	17
5. Förebyggande åtgärder	18
6. Rutiner för akuta situationer	19
6.1 Policy	19
6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling	19
6.3 Personal som barn och föräldrar kan vända sig till	19
6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn	19
6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal	20
6.6 Rutiner för uppföljning	20
6.7 Rutiner för dokumentation	20
6.8 Ansvarsförhållande	20

1. Grunduppgifter

1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen

Förskoleverksamhet

1.2 Ansvariga för planen

Förskolechef tillsammans med ansvarig personal på förskolan.

1.3 Vår vision

Trygghetsarbete handlar om att skapa en förskola som är fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. En trygg vardag är en förutsättning för att lära och utvecklas.

1.4 Planen gäller från

2016-11-01

1.5 Planen gäller till

2017-10-31

1.6 Läsår

2016/2017

1.7 Barnens delaktighet

Utifrån barnens mognad och utveckling har vi samtalat kring normer och värden, t ex att vara en bra kompis. Vi tar oss tid att lyssna när de spontant vill berätta om sådant som berör dem. Barnen är delaktiga efter förmåga i upprättandet/revideringen av den förenklade Trygghetsplanen. Det är en enkel plan med många bilder och liten text som talar om hur vi är mot varandra. De finns i barnnivå på alla förskolans avdelningar.

1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavare/vårdnadshavarna har i formella och informella samtal diskuterat med personalen angående normer och värden och därigenom fått möjlighet att vara delaktiga. En öppen dialog är en förutsättning för att kunna nå våra mål.

Genom brukarenkäten har vårdnadshavarna möjlighet att påverka innehållet i planen.

1.9 Personalens delaktighet

All personal har ansvar att påverka innehållet i planen. Varje arbetslag följer upp arbetet på sin enhet. Trygghetsgruppen ansvarar för sammanställning och implementering av planen.

1.10 Förankring av planen

All personal har ett ansvar att läsa och arbeta efter planen. Trygghetsgruppen har ett extra ansvar att förmedla budskapet i planen.

All personal arbetar efter planen och implementerar den bland barnen på respektive avdelning. Arbetet med barnen fokuseras till att uppmuntra barnens goda beteenden.

Vid inskolning, utvecklingssamtal och föräldrasammankomster får vårdnadshavarna information om trygghetsplanen. Trygghetsplanen finns uppsatt i tamburen. Även ett sammanfattande informationsblad lämnas till vårdnadshavare. Trygghetsplanen är en stående diskussionspunkt på varje AE-möte.

2. Utvärdering

2.1 Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Utvärderingen har skett inom arbetslaget i september. Vi har tittat på resultatet från brukarenkäten som lämnades ut i maj. De svar vi fått visar på ett bra resultat av vårt arbete vi utför i förskolan. Vissa moment ska vi sträva efter att bli bättre på. Utifrån föräldraenkäterna görs en handlingsplan.

2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Förskolechef och all personal har varit med av genomgång av utvärdering och fick komma till tals, även barnen utifrån ålder och mognad. Vårdnadshavare har kommit till tals genom samtal och brukarenkät.

2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Kön:

All personal är överens om att det är av vikt att läroplanens värdegrund respekteras och att vi inte skiljer vårt förhållningsätt när det gäller hur vi ser på pojkar och flickor. Det är viktigt att vi använder samma förhållningssätt och ordval bland oss pedagoger. Pojkar och flickor har haft tillgång till blandat lekmaterial som tillgodoser dem och på så sätt bidrar till könsneutral lek. Vi har på bästa sätt med de medel vi har på förskolan försökt bidra med det. Vi har diskuterat och reflekterat på våra Ae-möten och vi påminner varandra i den dagliga verksamheten att använda samma förhållningssätt. Under hösten 2016 kommer vi att läsa och diskutera valda delar ur boken "En jämställd förskola".

Könsidentitet eller könsuttryck:

Vi pedagoger ska tänka medvetet på barns könsidentitet och könsuttryck, t ex i barnens roller och hur de leker. Vi pedagoger har uppmuntrat barnen att utveckla och våga prova på olika roller i leken oavsett deras kön. Vi har också varierat utbudet av utklädningskläder för båda könen. Här måste vi utöka utbudet. Vi pedagoger bör tänka på att låna mer böcker som visar på att man kan bryta könsmodellerna.

Etnisk tillhörighet:

Vi pedagoger ska ge barnen samma rättigheter och möjligheter och visa intresse oavsett barnens etniska tillhörighet, ursprungsland och högtider. Det har vi gjort genom att fråga vårdnadshavarna och ta hjälp av deras kunskaper. Här kan vi försöka att få mer delaktighet. Vid inskolningen har vi vågat fråga mer kring familjeförhållanden och traditioner. Några exempel på hur förskolan uppmärksammat detta är att barnens flaggor har satts upp på väggen, dessa tar vi ner när de fyller år. Vi har också firat de högtider vi känner till. Vi bör låna böcker på barnens hemspråk för de ska få möjligheten att bekanta sig med skriftspråket. Som pedagog upplevs det svårt att ta del av böckerna då vi inte kan förstå texten innehåll. Här kan man bli bättre på att utnyttja vårdnadshavarna och vårdnadshavarna att det finns böcker på biblioteket med deras hemspråk. Vi har

haft bra värdegrundsdiskussioner på våra AE-möten där vi kommer ta hjälp av vår pedagog som går mentorutbildning i ICDP.

Religion och trosuppfattning:

Vi pedagoger ska ge alla barn oavsett religion och trosuppfattning samma rättigheter och möjligheter. Vi har varit lyhörda för vårdnadshavarens önskemål. Inskolningen har varit bra tillfälle att fråga och visa intresse kring religion/trosuppfattning.

Funktionsnedsättning:

Vi pedagoger ska vara medvetna om barns funktionsnedsättning och alla barn ska accepteras för sina olikheter. Vi har samtalat med barnen att det är en styrka att vara olika. Pedagogerna behöver kompetensutveckling när barn med funktionsnedsättning börjar i barngruppen. Det är då vi behöver öka kunskap kring den aktuella funktionsnedsättningen.

Sexuell läggning:

Vi pedagoger är medvetna om att behandla alla vårdnadshavare på förskolan lika, oavsett sexuell läggning och val av levnadsförhållanden. Vi försöker låna böcker om olika familjesammansättningar för visa barnen att det finns olika familjekonstellationer.

Ålder:

Vi pedagoger är medvetna om barns ålder och utveckling och vad barnen har för behov. Vi har tittat över miljön, vilket utbud som finns av material, leksaker, böcker och sånger.

Vi anpassar verksamheten så att alla barnen skall känna sig delaktiga och välkomna in på vår avdelning. Lillstugan strävar efter att våra värdeord, glädje, trygghet och nyfikenhet infrias och att dessa ord skall ligga till grund för vår verksamhet. Vi anpassar miljön kring lek och pedagogisk undervisning så att alla barnen skall känna sig delaktiga. Vi skapar en meningsfull vardag får barnen på förskolan genom att erbjuda material och lek som tilltalar alla. Vi skapar mindre grupper då vi jobbar med projekt så att alla barnen skall kunna komma till tals. Under dagen jobbar vi mycket med turtagning, demokrati samt att lyssna både på varandra och vuxna. Miljön på avdelningen har blivit bättre med tiden. Detta genom att pedagogerna ständigt för ett samtal med varandra vad, hur, varför samt att pedagogerna tar sig tid och lyssnar på barnens önskan.

Kränkande behandling:

Vi pedagoger har nolltolerans av handlingar som kan upplevas kränkande av det enskilda barnet. Vi är medvetna om detta och all personal är delaktig och lyhörda i den dagliga verksamheten. I vår verksamhet har vi använt oss av ICDP-vägledande förhållningsätt. Bra att en av oss pedagoger utbildar sig till mentor i ICDP, vilket har bidragit till att vi haft bra diskussioner och "övningar" i samspel och bemötande. Vi finns tillgängliga och behjälpliga när konflikter uppstår genom att vara delaktiga i barnens aktiviteter. Det är viktigt att alla barnen blir sedda och bekräftade under dagen.

2.4 Årets plan ska utvärderas senast

2017-10-31

2.5 Beskriv hur årets plan ska utvärderas

All personal ska utvärdera trygghetsplanen. Brukarenkäterna ska sammanställas och utvärderas av avdelningarna och resultatet diskuteras med förskolchefen. Ansvarig för att årets plan utvärderas är Marita Forss. Trygghetskartläggningen genomförs enligt årshjulet och sammanställs och lämnas till trygghetsgruppen.

2.6 Ansvarig för att årets plan utvärderas

Förskolechef Marita Forss

3. Främjande insatser

Namn

Främja likabehandling oavsett kön

Områden som berörs av insatsen

Kön

Mål och uppföljning

Vår förskola ska genomsyras av ett genusperspektiv för att öka jämställdheten. Inga barn ska bli diskriminerade eller utsatta för kränkande behandling på grund av kön.

Insats

Att vi pedagoger på varje AE- möte diskuterar och reflekterar på vårt förhållningssätt gentemot hur vi ser på pojkar och flickor.

All personal ska läsa och diskutera valda delar i boken: En jämställd förskola av Kristina Henkel.

All personal är medveten i sitt bemötande av barnet. Bemöter vi barnen olika utifrån kön? Vad bemöter vi först, barnets yttre eller inre? Hur leder vi barnet in i leken?

Förskolan kommer att låna litteratur från biblioteket som riktar sig till barn, som påvisar många sätt att vara flicka och pojke.

All personal genomför observationer i lekmiljöer på avdelningen. Viktiga frågor att ställa är: - vad erbjuder vi för material i respektive rum/hörna? - vilka leker i vilka rum hörnor? - väljer pojkar/flickor alltid samma material? - kan vi möblera på ett annat sätt för att främja könsneutrala lekar?
Använder oss av husmodellen, se bilaga 1.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

Namn

Främja likabehandling oavsett könsidentitet eller könsuttryck

Områden som berörs av insatsen

Könsidentitet eller könsuttryck

Mål och uppföljning

Vår förskola ska arbeta för ökad förståelse för könsöverskridande identitet eller uttryck. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering eller trakasserier på grund av könsöverskridande eller uttryck. Målet är att bejaka barnets olika uttryckssätt när det gäller barnets könsidentitet.

Insats

Vi arbetar för att öka pedagogernas medvetenhet, genom litteratur och diskussioner som är aktuella på förskolan.

Vi ser till att det finns utbud av utklädningskläder för båda könen och uppmuntrar barnens identitetsprovande i leken.

Vi accepterar och uppmuntrar barn som provar olika könsuttrycket.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

Namn

Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet

Områden som berörs av insatsen

Etnisk tillhörighet

Mål och uppföljning

På vår förskola ska alla barn oavsett etnisk tillhörighet ha samma rättigheter och möjligheter. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering pga etnisk tillhörighet.

Insats

Visa intresse och ta reda på barnens etniska tillhörighet, ursprungsland, traditioner mm.

Samtala och fråga vårdnadshavare vid inskolningen. All information skrivs ner och dokumenteras så all personal får ta del av information kring barnens familjeförhållanden.

Personalen visar likheter vad gäller språk, traditioner och vanor. Personal diskuterar och reflekterar kring värdegrundsfrågor.

Ta vara på de föreläsningar kring kulturer som kommer.

Använda oss av böcker, sagor och media ex www.ur.se/ på andra språk.

Använda oss av vårdnadshavarnas kunskaper och erfarenheter att t ex berätta om sin kultur, olika högtider, mat och sånger mm.

Inköp av multireligiösa almanackan, uppmärksamma högtider från andra kulturer som finns representerade i barngruppen.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

Namn

Främja likabehandling oavsett religion

Områden som berörs av insatsen

Religion eller annan trosuppfattning

Mål och uppföljning

På vår förskola ska alla barn oavsett religion eller annan trosuppfattning, ha samma rättigheter och möjligheter. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning.

Insats

Visa intresse och ta reda på familjens religion.

Samtala och våga ställa frågor till vårdnadshavarna.

Använd vårdnadshavares kunskaper att berätta om sin religion eller annan trosuppfattning.

Vara lyhörd för vårdnadshavares önskemål.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

Namn

Funktionsnedsättning

Områden som berörs av insatsen

Funktionsnedsättning

Mål och uppföljning

På vår förskola ska inget barn känna sig utsatt för diskriminering eller trakasserier på grund av funktionsnedsättning.

Insats

Grunden är pedagogernas medvetenhet.

Se till att få kunskaper om det aktuella funktionsnedsättning genom att fråga vårdnadshavarna och få tal del av deras kunskap.

Läsa litteratur och fråga annan sakkunnig personal.

Avdelningens personal sprider kunskapen vidare till all personal som berörs på förskolan, endast vid vårdnadshavares medgivande.

Se över den fysiska miljön utifrån den aktuella funktionsnedsättningen.

Läsa böcker för barnen om funktionsnedsättning.

När ett barn med behov skolas in på förskolan eller när behov uppstår.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

Namn

Främja likabehandling oavsett sexuell läggning

Områden som berörs av insatsen

Sexuell läggning

Mål och uppföljning

På vår förskola ska inga barn känna sig utsatt för diskriminering eller trakasserier på grund av sexuell läggning, eller familjebildning. Alla barn ska få känna stolthet över sin familj.

Insats

Grunden är pedagogernas medvetenhet.

Vi visar intresse och förståelse kring alla barns familjebildningar.

Vi ser till att det finns böcker kring olika familjekonstellationer i samarbete med biblioteket.

Bemöta barnen i deras frågeställningar kring ämnet.

Se till att det finns ett brett utbud av utklädningskläder för båda könen.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

Namn

Ålder

Områden som berörs av insatsen

Ålder

Mål och uppföljning

På vår förskola ska alla barn oavsett ålder ha samma rättigheter och möjligheter. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering eller trakasserier på grund av ålder.

Insats

Grunden är diskussioner och pedagogernas medvetenhet.

Titta igenom miljön, vilket utbud som finns, leksaker, teknik, sånger, böcker och material.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

Namn

Främja likabehandling oavsett kränkande behandling

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling

Mål och uppföljning

På vår förskola har vi nolltolerans mot alla former av handlingar som kan upplevas kränkande av det enskilda barnet.

Insats

Verksamheten ska genomsyras av förhållningssättet av ICDP, vägledande samspel, se bilaga 1.

Vi tar hjälp av materialet exp Start och Stegvis.

All personal ska vara delaktiga och lyhörda i den dagliga verksamheten, vi ska vara lyhörda på om personal kränker barn.

Vårdnadshavarna får svara på en brukarenkät 1 gång per år.

Vi utvecklar barnens förmåga till empati och respekt för allas lika värde och ger dem redskap för att lösa konflikter.

Vi låter barnen efter förmåga vara delaktiga i framtagandet av den enkla trygghetsplanen.

All personal ska vara goda förebilder.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

4. Kartläggning

4.1 Kartläggningsmetoder

Vi använder oss av:

Dagliga samtal med barnen och dess vårdnadshavare, samt vid utvecklingssamtal.

Trygghetsobservationer på respektive avdelning genomförs kontinuerligt i form av minnesanteckningar samt "Kartläggning trygghetsarbetet" flik 9 i pärmen Systematiskt kvalitetsarbete.

Förskolans brukarenkät (riktad till vårdnadshavare) samt den centrala brukarenkäten ska genomföras varje vårtermin.

Trygghetsintervju genomförs för åldrarna 4-6 år varje termin. Se bilaga 4.

4.2 Områden som berörs i kartläggningen

Kränkande behandling

Kön

Könsidentitet eller könsuttryck

Etnisk tillhörighet

Religion eller annan trosuppfattning

Funktionsnedsättning

Sexuell läggning

Ålder

4.3 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

Genom trygghetsintervju tar vi tillvara barnens åsikter. Genom Brukaenkäten kommer vårdnadshavarna till tals. Vid våra dagliga samtal vid lämning och hämtning samt vid utvecklingssamtalen har vi dialog omkring barnens trivsel och trygghet under deras tid i förskolan.

4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen

Personalen deltar aktivt i diskussioner omkring trygghetsfrågor på avdelningsmöten samt i andra sammanhang. Med hjälp av och utifrån den lokala och centrala brukarenkäten görs en handlingsplan på avdelningen.

Personalen intervjuar barnen vid genomförande av trygghetsintervjuerna, gäller 4-6 åringarna.

Avdelningarna sammanställer intervjuerna och analyserar dem, eventuella åtgärder görs avdelningsvis.

4. 5 Resultat och analys

Vid varje terminsstart arbetar vi med att skapa en bra start för alla barn och vårdnadshavare. Vid inskolningar av nya barn sker introduktions/ inskolningssamtal med vårdnadshavare där vi får reda på viktig individuell information.

Vi har ett positivt bemötande så alla ska känna sig välkomna och delaktiga i verksamheten. Förskolans miljö inspirerar till olika aktiviteter där barnen är delaktiga och har inflytande.

Observationer och kartläggningar görs kontinuerligt under året för att kunna utveckla och skapa bra miljöer utifrån barnens behov.

Vårdnadshavare erbjuds utvecklingssamtal 1 ggr/termin. Barnintervjuer har gjorts inför utvecklingssamtalen och en sammanställning av samtalen görs för att bidra till kartläggningen.

Resultatet av brukarenkäten sammanställs och används i kartläggningen. Avdelningarna har utvecklat och förändrat innemiljön för att skapa bättre möjligheter till avskärmd lek. Barnen blir inte störda på samma sätt i sin lek.

Pedagogerna arbetar kring jämställdhet och genus. Vid våra planeringsmöten tar vi upp och diskuterar förståelse kring normkritiskt tänkande. Se bilaga 3.

5. Förebyggande åtgärder

Namn

Att barnen kan känna gemenskap med varandra

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling

Kön

Könsidentitet eller könsuttryck

Etnisk tillhörighet

Religion eller annan trosuppfattning

Funktionsnedsättning

Sexuell läggning

Ålder

Mål och uppföljning

Målet är att skapa en trygg grupp och att barnen ska känna samhörighet med varandra.

Åtgärd

Personalen håller god uppsikt över alla platser där barn vistas både ute och inne.

Personalen är delaktig i barnens lekar och är förebilder.

God kommunikation mellan personalen om händelser som sker eller skett under dagen.

Att som personal gå in aktivt i konfliktsituationer och ge barnen råd hur de kan lösa konflikten.

Motivera åtgärd

Att vara ett "hjälp jag" när det behövs för att få dem att växa och att barnen får känslan av att de "kan själva".

Ansvarig

All personal förskolan

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

6. Rutiner för akuta situationer

6.1 Policy

Det ska råda nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling i vår förskola.

6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Personalen håller god uppsikt över alla platser där barn lekar inom- och utomhus.

Det finns alltid minst en personal i närheten av barnen.

Personalen pratar med barnen om vad som skett, förklarar för dem att man inte får kränka något annat barn.

6.3 Personal som barn och föräldrar kan vända sig till

Prata med avdelningens personal, eller den som är kontaktperson till barnet. Man kan även ta kontakt med den som är ansvarig för trygghetsgruppen.

Vid behov till förskolechef: Marita Forss, specialpedagog Linda Ekelund. Även till polis och socialtjänst om det behövs.

6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

Vid kännedom om att kränkning har eller kan ha inträffat ska uppgifterna utredas skyndsamt.

Utredningen ska alltid ske med all möjlig hänsyn till den utsatte och övriga inblandade.

Utredningen bör allsidigt belysa vad som inträffat och omfatta både den som blivit utsatt och den/de som utövat kränkningen.

Vårdnadshavare till barn som är inblandade (både den kränkte och de som kränkt) ska informeras skyndsamt.

6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

När personal uppmärksammar att en annan vuxen kränker ett barn förväntas man samtala med berörd vuxen och stoppa direkt! Förskolechefen informeras skriftligt.

Förskolechefen gör anmälan till verksamhetschef som då ansvarar för utredning och åtgärder.

Den som blir ansvarig för utredningen informerar vårdnadshavare och utser vem/vilka som utför utredningen.

Individuell åtgärds-/utvecklingsplan upprättas för den personal som utsatt barn för kränkning. Återkoppling görs till vårdnadshavare.

Handlingsplanen ska följas upp och utvärderas. För detta ansvarar ansvarig utredare.

Om du som vårdnadshavare uppmärksammar att personal kränker barn bör du genast kontakta förskolechefen

6.6 Rutiner för uppföljning

Efter en kränkning förekommit följer vi upp det. Beroende på omfattningen av kränkningen kan det räcka med en kort avstämning.

Vid allvarigare kränkningar träffas de inblandade för att följa upp de åtgärder som vidtagits. Ansvarig för uppföljningen är förskolechefen tillsammans med den personal som utrett händelsen.

Uppföljningen dokumenteras alltid. För att följa upp om det finns något mönster i kränkningarna diskuteras och analyseras all dokumentation en gång om året i samband med att en ny trygghetsplan upprättas.

6.7 Rutiner för dokumentation

Händelser dokumenteras av den personal som sett eller fått kännedom om en kränkning via blanketten ”Tjänsteanteckning barn/elev” som finns på intranätet.

Vid allvarigare händelser och upprepade görs en utredning som dokumenteras via blanketten ”Utredning om diskriminering och kränkande behandling i förskola och skola” som finns på Intranätet.

6.8 Ansvarsförhållande

Händelser ansvaras av den personal som sett eller fått kännedom om trakasserier eller kränkning.

Bilaga 1

Ett verktyg som syftar till att upptäcka risker för diskriminering, trakasserier och andra kränkningar i förskolan. Den kan användas för samtal och reflektioner om situationer i förskolan utifrån de olika [diskrimineringsgrunderna](#).

Verktyget består av en husmodell av ett förskolehus i form av en affisch och en handledning till verktyget i form av en skrift.

Husmodellen utgår från olika rum som kan finnas i förskolan. I handledningen finns fördjupningsfrågor om de olika diskrimineringsgrunderna. Frågorna kan användas för att upptäcka risker för diskriminering och trakasserier i de olika "rummen" till exempel vid samlingar och måltider, i mysrummet och så vidare.

<http://www.do.se/stodmaterial/forskola-skola-och-hogskola/husmodellen-for-forskolan/>

Bilaga 2

Det positiva samspelet mellan barn och vuxna är viktigt för barns lärande och utveckling. Vägledande samspel är ett hälsofrämjande program som är väl grundat i modern forskning om barn.

Samspel och lärande

Det positiva samspelet mellan barn och vuxna är viktigt för barns lärande och utveckling. Vägledande samspel är ett hälsofrämjande program som är väl grundat i modern forskning om barn. Det är inriktat på att göra oss vuxna medvetna om vår betydelse för barns utveckling. Vägledande samspel är inte en metod utan ett förhållningssätt i alla möten mellan barn och vuxna. Det bygger på sju pedagogiska principer för att öka vuxnas lyhördhet i kontakten med barn i alla vardagliga situationer.

Vägledande samspel och barnets rättigheter

Vägledande samspel har som mål att stimulera och utveckla positiva relationer i vardagskontakterna i förskola och skola mellan vuxna och barn och barnen sinsemellan. Det utgår från ett barnperspektiv där barn ses som kompetenta. Arbetet med Vägledande samspel innebär ett sätt att förverkliga Barnkonventionen i vardagen. Barnkonventionen säger att ett barn har rätt att bli bemött med respekt och värdighet. Vägledande samspel visar hur det kan ske. Att respektera barn som människor med lika värde och rättigheter är en utmanande uppgift som också kräver eftertanke och lyhört förhållningssätt av oss vuxna. Här kan du läsa mer om hur vi arbetar med barnets rättigheter i Örebro.

Tre dialoger

Vägledande samspel medvetandegör det egna samspelet med hjälp av tre dialoger. Dialogerna är grunden för ett gott samspel. När det är balans mellan de tre dialogerna gynnas barns lärande och utveckling. Dialogerna fördjupas med hjälp av åtta teman:

I. Den känslomässiga dialogen

1. Visa positiva känslor.
2. Följ barnets initiativ.
3. Skapa en nära dialog.
4. Ge bekräftelse.

II. Den meningsskapande, utvidgande dialogen

5. Gemensam uppmärksamhet.
6. Ge mening.
7. Utvidga, förklara.

III. Den reglerande dialogen

- 8 a. Planlägg steg för steg.
- 8 b. Anpassa stödet.
- 8 c. Skapa fasta rutiner.
- 8 d. Sätt positiva gränser.

Vägledande samspel i Örebro

Sedan starten 2003 använder sig många förskolor och skolor i Örebro kommun av Vägledande samspel i mötet med barn och elever.

Vägledarutbildning ges kontinuerligt till specialpedagoger, psykologer och kuratorer för att de ska hålla i vägledningsgrupper. Pedagoger erbjuds att delta i dessa vägledningsgrupper på sina förskolor och skolor för att öka vuxnas lyhördhet och synliggöra det viktiga samspelet mellan barn och vuxna. Dessutom erbjuds ett antal lärare, förskollärare och barnskötare vägledarutbildning med uppdrag att vara mentor på sin arbetsplats. Förskolechefer och rektorer får också utbildning om programmet.

Bilaga 3

Normkritiska metoder - konkret likabehandlingsarbete i förskolan

Kön

Hur ser det ut hos er?

Vilka normer kring kön finns på er förskola? Hur kommer normer kring kön till uttryck på er förskola?

Granska er verksamhet t ex med hjälp av metoderna under "Ramverk - ett normkritiskt arbetssätt".

Samhällsnormerna kring kön i Sverige är något som granskats i mycket högre grad än normer kopplade till övriga diskrimineringsgrunder. Att diskrimineringsgrunden kön är det område vi ofta känner oss mest "hemma" i är inte konstigt med tanke på det länge pågående svenska jämställdhetspolitiska samhällsprojektet och dess medvetandehöjande verkan, både på privatliv och yrkesliv.

Normerna kring kön i Sverige har ändrats med hjälp av jämställdhetspolitiska insatser och genusmedvetenhet inom olika samhällsinstitutioner, men trots detta kvarstår många traditionella könsmonster.

Kvinnor förväntas fortfarande ta huvudansvaret för hem och barn medan män förväntas vara produktiva familjeförsörjare. Flickor förväntas fortfarande i hög grad bry sig om sitt utseende och sin femininitet och pojkar förväntas vara aktiva, utåtriktade och sportintresserade. Ideal och normer har justerats - en flicka ses inte som "ofeminin" om hon sportar och är utåtriktad, men då bör hon också bevara ett feminint "uttryck"/utseende för att undgå kritik. En pojke som är omhändertagande kan ses som okej men att han bevarar sin maskulinitet är kanske än mer viktigt, för att inte ses som "udda".

På ett samhällsplan kan femininitet ses som generellt underordnat maskulinitet. Detta innebär att en kvinna/flicka kan närma sig maskulina beteenden och fortfarande ha kvar sin "status", kanske till och med höja den. Men en man/pojke som närmar sig feminina beteenden eller intresseområden i högre grad riskerar att ses som "udda" och "omanlig"- och få sin status sänkt.

Så; trots vårt långtida medvetna arbete mot begränsande könsmonster lever de traditionella värdena kopplade till kön kvar. Forskning om genus i förskolan visar också att pedagoger fortfarande bemöter flickor och pojkar olika - i tonfall, krav och förväntningar - vi har en teoretisk genusmedvetenhet men de pedagogiska vardagspraktikerna tycks vara tröga att förändra.

Normbevarande praktiker kring kön är sådant vi gör, säger, väljer och förväntar oss som förstärker och bekräftar könsnormerna. Det kan vara att

förvänta sig tuffhet och tålighet hos pojkar och intresse för kläder och skapande hos flickor.

Det handlar också ofta om att reagera olika/olika mycket på flickors och pojkars beteenden och att bemöta dem med olika språkbruk och tonfall. Att hela tiden tilltala barn med könstillhörighet t ex "Hej tjejen!" eller "Kom nu killar!" förstärker könskodningen och könsuppdelningen och "tränar" barnen i att kön spelar roll - för vilka du kan likna och känna samhörighet med, vilka du "passar ihop med", vilka du kan/bör leka med och även vilka sammanhang du *inte* med samma naturlighet tillhör. Vi förstärker också könsskillnad genom att forma våra miljöer och använda material som följer traditionella könsmonster.

Normbevarande praktiker som vi behöver få syn på kan vara:

- Att förvänta oss mer ansvarstagande av flickor än pojkar - observera och granska projekt och vardagliga praktiker för att få syn på detta! (vem "hjälper till", vem får "gå först", vem framställs som "föredöme", vem får hjälp av pedagogen..)
- Att reagera starkare mot flickor som är utåtagerande och ljudliga än pojkar - observera för att få syn på detta!
- Att tala med olika tonfall, och om olika intresseområden, med flickor och pojkar - observera för att få syn på detta! (vanligt är mjukare tonfall, längre meningar och mer utvecklat språk i samtal med flickor - och fler "kommandon", kortare samtal och mer "action"-ord med pojkar.
- Att förvänta oss traditionella beteenden och kategoriseringar - att se "pojkggruppen" som stökig och "flickgruppen" som lugn trots att det sannolikt finns olikheter *inom* gruppen.
- Att tilltala grupper efter könstillhörighet - t ex "kom nu tjejer/killar!"
- Att kritisera barn som inte följer normen och/eller beskriva dem som annorlunda - t ex att kalla en aktiv flicka för pojkflicka eller en lugn pojke för "tjejig".
- Att utforma miljöer enligt traditionell könsnorm. Detta innebär att ha bilar och byggmaterial i en del av lokalerna och dockor, köksmöbler och utklädningskläder i en annan. Att dela upp material och miljöer enligt den traditionella könsnormen förstärker, "förtydligar" och tränar barnen i traditionella praktiker: separering av könen och en könskodning av material. Kön-material-leksaker-lekar-färger kategoriseras och delas upp enligt ett ständigt återkommande (köns)samhällsmönster.
- Att läsa böcker med främst pojkar i huvudrollerna.

Vad kan en göra då?..

Normkritiska/normkreativa metoder kan vara:

Att få syn på våra förväntningar och utmana dem - att aktivt välja att ge ansvar, uppmärksamhet och ställa krav på *olika barn*, inte alltid enligt samma mönster. För att veta hur vi ska välja att agera måste vi observera vårt arbete och få syn på

vilka mönster som finns hos oss, därefter kan utmana vårt agerande och göra annorlunda.

Observera pedagogers agerande och se mönster för våra reaktioner på barns beteenden. Om vi reagerar olika på pojkars och flickors beteenden bör vi diskutera varför och sedan välja nya/andra förhållningssätt som inte är könsstyrda.

Få syn på skillnader i tonfall och samtalsämnen med pojkar/flickor. Välja ett annat tilltal om vi märker att vi könskodat vårt språk. Antingen kan vi välja ett "neutralt" tilltal som låter lika till pojkar och flickor eller välja att kasta om värden och queera våra samtal - t ex genom att låta actionbilder/kläder/färger/intressen få andra positiva benämningar (hjältar kan vara söta, dinosaurier intressanta eller vackra och en rosa tyllkjol kan vara spännande eller cool.) Att undvika att kategorisera barnen efter kön. Det finns inget som säger att en grupp med barn som råkar ha samma kön nödvändigtvis behöver ha något gemensamt. Ha könsblandade grupper i projekt och aktiviteter, dela in barnen i grupper efter intressen eller i lekgrupper där barn som vanligtvis inte leker tillsammans får prova att leka.

Undvik att tilltala barnen med könstillhörighet. Tilltala alla människor med namn eller neutrala begrepp t ex "God morgon kompis!" eller "Hur mår du idag Maja" istället för "God morgon/Hur mår du tjejen!". Använd inte heller kön för att definiera en grupp, undvik tilltal av typen: "Kom killar!"

Undvik att "klassificera" barnen könskodat. Tala om och lyft fram allas olika egenskaper och förmågor utan att koppla dessa till kön. Kalle kan vara väldigt bra på samspel och rollekar medan Maja är mycket intresserad av cykling och klättring utan att vi spekulerar i ifall dessa intressen/förmågor har något med kön att göra.

Blanda material och möblera miljöer på icke traditionella sätt: låt lego, kapla och klossar vara tillsammans med dockhus och små figurer/dockor. Bilar och garage kan samsas med skapande - tunnlar, broar kan skapas av kartong och färger och bilken kan utvecklas till mer än "bara köra". Färgglada ponnyer och glitterfeer kan bo i samma fantasivärld som dinosaurier och vilda djur...osv. Det finns förstås tusen sätt att blanda material och möblera på nya sätt - ett bra och kreativt sätt att arbeta normkritiskt!

Måna om att hitta barnböcker med flickor i huvudrollen när ni köper in/lånar böcker.

Bilaga 4

TRYGGHETSINTERVJU

Frågor till barnen om deras trivsel på förskolan.

Intervjun skall besvaras i november och april.

- Frågorna ska ses som ett stöd i intervjun för personalen.
- Tänk på att vara lyhörd för de svar som kommer så att du kan följa upp med följdfrågor om det behövs för att tydliggöra vad barnet menar.
- Låt gärna barnen sitta med ett pussel eller dyl så blir det ett avslappnat samtal.
- Fråga barnet. Har du tid att samtala nu?
- Du kan behöva ha fler samtal för att hinna igenom frågorna.
- Ha gärna frågorna i huvudet.

1. Förskolan

Är du glad när du går till förskolan?

Tänk på att ställa frågan så att barnet inte svarar utifrån vad som kan ha hänt på morgonen hemma! Det är viktigt att försöka få ett svar som grundar sig på en känsla och inte "dagsformen" hos barnet.

2. Personalen

Om du är ledsen, vem tröstar dig?

Tänk på att denna fråga också handlar om hur olika barn väljer att göra när de är ledsna. En del barn väljer att uppsöka en personal, en del väljer att gråta själv. Utifrån dessa olika förhållningssätt får du också olika svar. Tänk på att följa upp med frågor !

3. Kompisar

Är barnen snälla mot dig på förskolan? Har du kompisar att leka med? Vad heter de?

Tänk på att försöka få ett svar som grundar sig på "långvarig" känsla. Barn är mycket "här och nu", vilket kan göra att de lämnar ett svar som bygger på vad som precis kan ha hänt i en leksituation t.ex.

4. Innelek

Hur är det att leka inne? Vad leker du? Var leker du?

5. Utelek

Hur är det att leka ute? Vad leker du? Var leker du?

6. Samlingar

Tycker du om samlingarna? Får du berätta egna saker i samlingen?

Tänk på att fråga vad som är bra med samlingen, men även vad som inte känns bra.

7. Aktiviteter

Får du vara med och bestämma på förskolan? Vad får du bestämma själv och vad får du inte bestämma själv? Tycker du att fröknarna lyssnar på dig när du vill bestämma?

Detta är en svår fråga att ställa till ett barn. Åter igen kan jag som personal få ett svar som grundar sig på en situation som just precis varit. Här gäller det att tydliggöra vad jag som personal menar med att "få bestämma själv"! Att det är en "övergripande känsla" och inte "här och nu"

Namn: _____

Personnummer: _____

Datum: _____